

Stancija Blek (Tar), kampanja 2015. g.: nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja i prezentacija rezultata široj javnosti

Šiljeg, Bartul; Konestra, Ana; Benčić, Gaetano

Source / Izvornik: **Annales Instituti Archaeologici, 2016, XII, 139 - 143**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:291:677409>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported/Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Annales

Instituti

Archaeologici

XII - 2016

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Tehničke urednice/Technical editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Una Krizmanić Ožegović

Lektura/Language editor

Boris Beck (hrvatski jezik/Croatian)
Una Krizmanić Ožegović (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Asja Tonc
Marina Ugarković

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2016.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 10** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje i Zmajevac, istraživanja višeslojnih nalazišta u Podunavlju 2015. godine

- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2015. godine

- 19** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 3B Beli Manastir – Sedmitar na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Svilaj

- 24** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive. Zaštitno istraživanje prapovijesnog i antičkog nalazišta na trasi autoceste Osijek – Beli Manastir

- 29** **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Zaštitno arheološko istraživanje lokaliteta AN7B Čeminac – Vakanjac na dionici autoceste A5 Beli Manastir – Osijek 2014. i 2015. godine

- 36** **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja lokaliteta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari

- 40** **Katarina Botić**

Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica na južnoj obilaznici grada Donjeg Miholjca 2015. godine

- 46** **Tatjana Tkalčec**

Prapovijesna, rimska i srednjovjekovna naselja na lokalitetu Donji Miholjac – Đanovci – zaštitna arheološka istraživanja u 2015. godini

- 59** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – zaštitno istraživanje naselja sopotske i badenske kulture u Podravini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 10** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje and Zmajevac, research of multilayered sites in the Danube region in 2015

- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Research results from Batina – Sredno site in 2015

- 19** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Rescue excavation on the AN 3B Beli Manastir – Sedmitar site on the A5 Beli Manastir – Svilaj motorway route

- 24** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive (Abandoned fields). Rescue archaeology of the Prehistoric and Antique site on the Osijek – Beli Manastir motorway route

- 29** **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Rescue archaeological excavation at the AN7B Čeminac-Vakanjac site along the A5 Beli Manastir – Osijek motorway in 2014 and 2015

- 36** **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of the AN 2 Donji Miholjac – Vrancari site

- 40** **Katarina Botić**

Rescue excavations of the site AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica on Donji Miholjac southern beltway route in 2015

- 46** **Tatjana Tkalčec**

Prehistoric, Roman, Late Antique and medieval settlements at the Donji Miholjac – Đanovci site – rescue archaeological excavations in 2015

- 59** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – rescue research of a Sopot and Baden culture settlement in Podravina

- 63 Zorko Marković
Katarina Botić**
Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2015. godine
Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2015
- 71 Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod – Galovo, arheološka istraživanja 2015. godine
Slavonski Brod, Galovo, archaeological research in 2015
- 77 Saša Kovačević**
Istraživanja infrastrukture prapovijesnih naselja lokaliteta Nova Bukovica – Sjenjak, sezona 2015.
Research into the infrastructure of Prehistoric settlements at the Nova Bukovica – Sjenjak site, season 2015
- 82 Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2015. godini
Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2015
- 86 Jadranka Boljunčić**
Rezultati istraživanja arheoloških ljudskih ostataka sa srednjovjekovnoga groblja Zvonimirovo (sjeverna Hrvatska), u kontekstu koštanoga i CT dokaza o rijetkoj infratentorijalnoj – mastoidnoj trepanaciji
Research results on archaeological human remains from medieval cemetery Zvonimirovo (northern Croatia), in the context of bone and CT evidence of a rare infratentorial – mastoid trepanation
- 93 Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Mario Gavranović**
Dolina – Babine grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2015. godine
Babine grede in Dolina – research of a Late Bronze Age settlement in Posavina in 2015
- 99 Tatjana Tkalčec**
Kasnosrednjovjekovni arheološki kompleks Grubišno Polje – Šuma Obrovi – probna arheološka istraživanja u 2015.
Late medieval complex at Grubišno Polje – Šuma Obrovi – initial archaeological excavations in 2015
- 113 Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološka istraživanja srednjovjekovnog i ranonovovjekovnog groblja 2015. godine
Torčec – Cirkvišće, archaeological research of the medieval and early modern cemetery in 2015
- 117 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić**
Kalnik – Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2015. godini
Kalnik – Igrišće – results of archaeological excavations in 2015
- 122 Andreja Kudelić
Branko Mušič**
Kurilovec – Belinščica – rezultati geofizičkih istraživanja
Kurilovec – Belinščica – results of geophysical research
- 127 Tatjana Tkalčec**
Burg Vrbovec u Klenovcu Humskom – arheološko konzervatorski radovi na kuli u 2015.
Vrbovec Castle in Klenovec Humski, archaeological and conservation works on the keep in 2015

136 Asja Tonc Mateja Hulina Preliminarni rezultati zaštitnih istraživanja na prostoru prezentacijskog platoa kod špilje Vrlovke	136 Asja Tonc Mateja Hulina <i>Preliminary results of rescue excavations in the area of presentation plateau near Vrlovka cave</i>
139 Bartul Šiljeg Ana Konestra Gaetano Benčić Stancija Blek (Tar), kampanja 2015. g.: nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja i prezentacija rezultata široj javnosti	139 Bartul Šiljeg Ana Konestra Gaetano Benčić <i>Stancija Blek (Tar), 2015: continuation of archaeological research and conservation activities, and presentation of results to the public</i>
144 Goranka Lipovac Vrklijan Ivan Valent Ana Konestra Ivana Ožanić Roguljić Antički proizvodni keramičarski kompleks u Crikvenici – zaključna istraživanja 2015. godine	144 Goranka Lipovac Vrklijan Ivan Valent Ana Konestra Ivana Ožanić Roguljić <i>Roman pottery production complex in Crikvenica – conclusive research in 2015</i>
152 Ivan Radman-Livaja Asja Tonc Rezultati probnih iskopavanja na Gradini Sv. Trojice 2015. godine	152 Ivan Radman-Livaja Asja Tonc <i>Results of trial excavations on Sveta Trojica Hillfort in 2015</i>
155 Kristina Turkalj Nera Šegvić Emmanuel Botte Audrey Bertrand Brač Novo Selo Bunje 2015.	155 Kristina Turkalj Nera Šegvić Emmanuel Botte Audrey Bertrand <i>Brač Novo Selo Bunje in 2015</i>
160 Marina Ugarković Ivančica Schrunk Vlasta Begović Marinko Petrić Rimska vila u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar) – arheološka istraživanja 2015. godine	160 Marina Ugarković Ivančica Schrunk Vlasta Begović Marinko Petrić <i>Roman villa in Soline Bay on the Island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) – archaeological investigation in 2015</i>

Terenski pregledi

167 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji istočne obilaznice Vinkovaca

170 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac u 2015. godini

173 **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Terenski pregled i arheološki nadzor na izgradnji obilaznice Donjega Miholjca

176 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda područja Grada Našice (naselja Granice, Polubaše i Rozmajerovac) 2015. godine

185 **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Koška 2015. godine

192 **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Prikaz rezultata druge faze sustavnog terenskog pregleda gornje Podravine

196 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Rezultati terenskih pregleda na području podvelebitskog Primorja i neposrednog zaleđa

201 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Rezultati aktivnosti projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2015. g.: terenski pregledi, obrada arheološke građe, popularizacija znanosti

Field Surveys

167 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Field survey and trial excavations during the construction of the Vinkovci beltway

170 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities in 2015

173 **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Field survey and archaeological supervision during the construction of the Donji Miholjac beltway

176 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Results of field survey in the City of Našice area (settlements Granice, Polubaše and Rozmajerovac) in 2015

185 **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Results of a field survey of Našice and Koška municipalities in 2015

192 **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Results of the second phase of a systematic field survey in Upper Podravina

196 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Results of field survey in sub-Velebit Coast and hinterland

201 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Results of the „Archaeological topography of the Island of Rab“ project in 2015: field surveys, processing of archaeological finds, popularization of science

Eksperimentalna arheologija

207 **Andreja Kudelić**

Eksperiment u arheologiji – priprema i sastav lončarske smjese

Experimental Archaeology

207 **Andreja Kudelić**

Experiment in archaeology – preparation and composition of clay paste

Zračna arheologija

213 **Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Zračno rekognosciranje, Osječko-baranjska županija 2015. godine

Aerial archaeology

213 **Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Aerial reconnaissance, Osječko-baranjska County in 2015

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

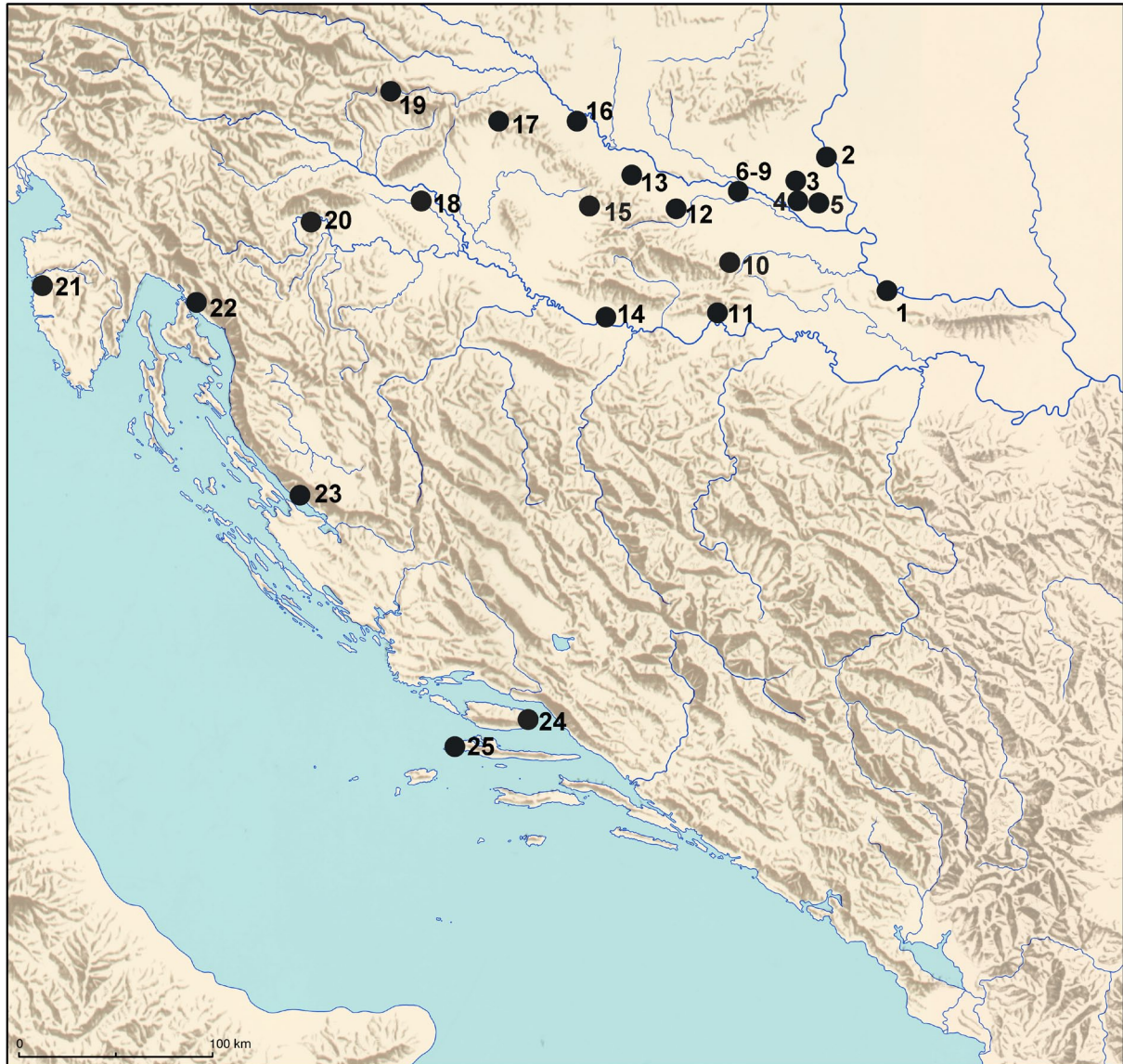
223-234

Additional scientific activity of the Institute

223-234

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Sotin, Srednje polje i Zmajevac	14. Dolina – Babine grede
2. Batina – Sredno	15. Grubišno Polje – Šuma Obrovi
3. AN 3B Beli Manastir – Sedmitar	16. Torčec – Cirkvišće
4. AN 7A Jagodnjak – Napuštene njive	17. Kalnik – Igrišće
5. AN 7B Čeminac – Vakanjac	18. Kurilovec – Belinščica
6. AN 2 Donji Miholjac – Vrancari	19. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
7. AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica	20. Vrlovka
8. AN 6 Donji Miholjac – Đanovci	21. Tar – Stancija Blek
9. AN 7 Donji Miholjac – Panjik	22. Crikvenica – Igralište
10. Podgorač – Ražište	23. Gradina Sv. Trojica
11. Slavonski Brod – Galovo	24. Brač – Novo Selo Bunje
12. Nova Bukovica – Sjenjak	25. Sveti Klement – Soline
13. Zvonimirovo – Veliko polje	

Stancija Blek (Tar), kampanja 2015. g.: nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja i prezentacija rezultata široj javnosti

Stancija Blek (Tar), 2015: continuation of archaeological research and conservation activities, and presentation of results to the public

Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Benčić

Primljeno/Received: 31. 3. 2016.
Prihvaćeno/Accepted: 24. 5. 2016.

Tijekom 2015. g. na lokalitetu Stancija Blek (općina Tar-Vabriga) nastavila su se istraživanja na području tzv. Prostorije 8. Preciznije, definiran je stratigrafski slijed njezinoga zapadnoga dijela, gdje se kroz kasnoantičko razdoblje (a vjerojatno i ranije) nalazila veća prostorija čiju funkciju, barem u jednom trenutku, možemo povezati uz aktivnosti pripreme/konzumacije hrane. Na istoku, unutar cisterne, ustanovljena je kompleksna arhitektonska slika naknadnih pregradnji. U funkciji očuvanja i konzervacije lokaliteta, bagerom je očišćena štuta na području Prostorije 4, a kako bi se smanjio pritisak na ovdje sačuvane zidove. Pred kraj istraživanja u Taru je održano predavanje o rezultatima projekta namijenjeno široj javnosti.

Ključne riječi: Stancija Blek, Tar, antika, kasna antika, srednji vijek, peć, cisterna
Keywords: Stancija Blek, Tar, Antiquity, Late Antiquity, Middle Ages, oven, cistern

Arheološka istraživanja na lokalitetu Stanciji Blek 2015. g. obuhvatila su, kao i prethodnih godina (2011., 2012., 2013.) južni dio lokaliteta odnosno tzv. Prostoriju 8 (Šiljeg et al. 2012: 103–106; 2013: 131–134; 2014: 149–150)¹. Preciznije, istraživanja su obuhvatila ranije definirane prostorije istočno od zidova cisterne SJ 54–56 te sam prostor cisterne, odnosno kvadrante H29/30 – L29/30 (sl. 1). U sjeveroistočnom djelu lokaliteta pristupilo se čišćenju bagerom s ciljem oslobađanja utvrđenih i dobro sačuvanih zidova Prostorije 4 od nanese štute i raslinja. Na taj je način ublažen pritisak na navedene zidove s ciljem njihova boljeg očuvanja do trenutka završne konzervacije.

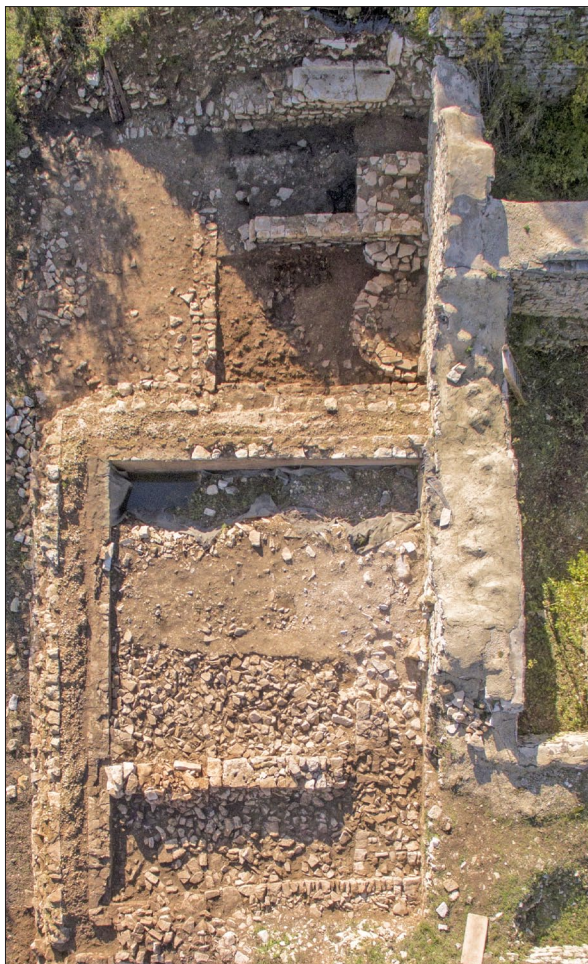
Kvadranti H/I 30: peć

Radovi u kvadrantima H/I 30 započeti su uklanjanjem sloja kompaktne crvenkaste zemlje SJ 092, koji se nalazio na prostoru između zidova cisterne SJ 054–056 i zida SJ 059, a ispod SJ 095 i 096. Ispod ovog sloja, već je tijekom posljednjih istraživanja uočen sloj s ulomcima građevinske keramike i kamenjem, SJ 112. Po uklanjanju SJ 112 definirano je kako se on

protezao iznad oštećenja na istočnom djelu zida cisterne SJ 056, zbog čega je pretpostavljeno kako je SJ 112 nastao nakon toga oštećenja, odnosno kada cisterna više nije bila u funkciji ili nakon što njezini perimetralni zidovi zadobivaju oštećenja. S obzirom na materijal iz SJ 112 (npr. PN 298, PN 300 i dr.) moguće je zaključiti kako je riječ o sloju koji je nastao u kasnoantičkom razdoblju, naime pojedine je predmete moguće datirati u 4. st. Ispod SJ 112 uočeni su slojevi urušenja koje je potrebno dodatno istražiti (sl. 2).

Ove je godine, detaljnijom definicijom perimetra vanjskoga zida peći (Šiljeg et al. 2014: 149) SJ 110, unutar popločenja peći SJ 111 na jednoj od tegula uočen pečat EPI^ΛDI^ΛORV^ΛM[•]C.M (*Epidiorum Cai et Marci*) kojeg je moguće datirati u ranu antiku (1. st.) (sl. 3), što bi prije upućivalo na reupotrebu keramičke građe nego što bi bilo indikativno za dataciju strukture. Osim toga, ustanovljeno je kako je njezino popločenje SJ 111, suprotno ranijoj interpretaciji, načinjeno isključivo od cjelovitih tegula koje su posložene jedna do druge i koje su se vjerojatno naknadno prelomile na manje ulomke. Eventualno kamenje valjalo bi interpretirati kao dio pripremnog sloja ili dio sloja urušenja koji se nalazio iznad peći (SJ 092). Analogno ranije navedenom zaključku, s obzirom na stratigrafsku situaciju, možemo pretpostaviti kako bi gradnju peći SJ 110/111 također valjalo smjestiti u razdoblje kasne antike, ako ne i kasnije, i to zbog njenog postavljanja iznad sloja SJ 112 (sl. 4). Prema nalazima, a posebno uzorcima koji potječu s

¹ Voditelj istraživanja 2015. g. bio je dr. sc. Bartul Šiljeg (Institut za arheologiju), a zamjenica voditelja Ana Konestra, mag. arh. (Institut za arheologiju). Stručnu ekipu sačinjavali su kustos Gaetano Benčić, prof. (Zavičajni muzej Poreštine), Paula Androić, mag. arh., Nera Šegvić, mag. arh. (Institut za arheologiju), te studentice Barbara Kriletić (Sveučilište u Zagrebu) i Nina Radinović (Sveučilište u Zadru).

Sl. 1 Zračni snimak područja Prostorije 8 tijekom istraživanja 2015. g. (snimio: J. P. Ružić).

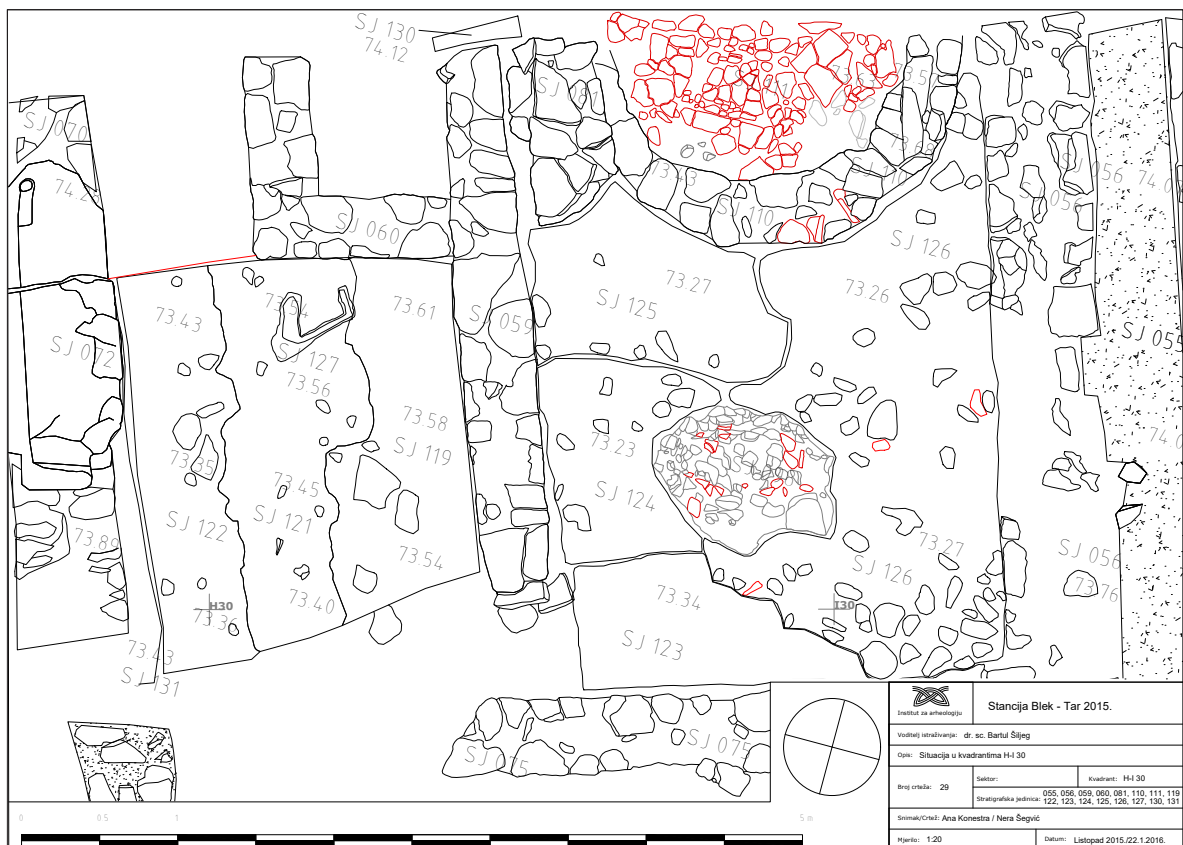
Fig. 1 Aerial photograph of Room 8 during the 2015 fieldwork (photo: J. P. Ružić).

ovog područja, a koji se uglavnom sastoje od životinjskih kosti (prema preliminarnom pregledu razlikuju se kosti većih sisavaca i ptica, a moguće i riba) te školjaka (volak, kamenice, morski pužići), mogli bismo namjenu prostora povezati uz pripremu ili konzumaciju hrane (sl. 6), no ranije iznesena mogućnost obrtničkim aktivnosti i dalje nije posve odbačena (Šiljeg et al. 2014: 149).

Kvadranti G/H 30 (istočno od SJ 059)

Radovi u kvadrantima G/H 30, odnosno zapadno od zida SJ 072 i praga SJ 070, pojašnjali su odnos s ranije opisanim prostorom. Naime, ovdje su ustanovljeni slojevi koje je moguće poistovjetiti s onima koji su istraženi 2012. g. (Šiljeg et al. 2013: 131–133). Na ovom se prostoru ti slojevi nalaze ispod SJ 065 i SJ 088, gdje se redom naznačio SJ 105 (identificiran 2013. g. u kontrolnom profilu, Šiljeg et al. 2014: sl. 1) te zapuna SJ 106, ispod kojih su potom naznačeni slojevi SJ 119, 120, 121, 122, a koji se odnose na slojeve povezive s paleži, odnosno slojeve koje valja povezati uz zapunu od žbuke koja se proteže polovicom toga prostora (sl. 2). Urušenje SJ 120 s većim kamenjem koje se nalazi na sloju rastresite žbuke (SJ 121) moglo bi biti naznaka strukture koja se na toj žbuci temeljila. Isto tako, i SJ 127 (pravokutni negativ) mogao bi biti otisak nekog dijela te strukture, možda grede-ojačanja ili nekog većeg kamena.

Time je ustanovljeno kako je prostor između istočnog zida Prostorije 8, SJ 072, i cisterne (SJ 054–056) u kasnoantičkom razdoblju (a vjerojatno i ranije) bio jedinstven, a kasnije je odvojen u dva prostora gradnjom zida SJ 059. Taj je prostor sa svoje južne strane vjerojatno bio omeđen zidom SJ 075, osim ukoliko buduća istraživanja ne pokažu kako je on ranije datacije. Osim toga moguće je pretpostaviti kako bi spoj zapuna SJ 090 i SJ 121 mogao nalaziti ispod zidne strukture SJ 060 koja je, po svojoj prilici, također kasnija.

Sl. 2 Završna tlocrtna situacija u □ H-I 30 (crtež: N. Šegvić).

Fig. 2 Final layout in □ H-I 30 (drawn by: N. Šegvić).

Sl. 3 Pečat na teguli unutar popločenja peći SJ110/111 (snimila: A. Konestra).

Fig. 3 Tile stamp within the oven's floor SU 110/111 (photo: A. Konestra).

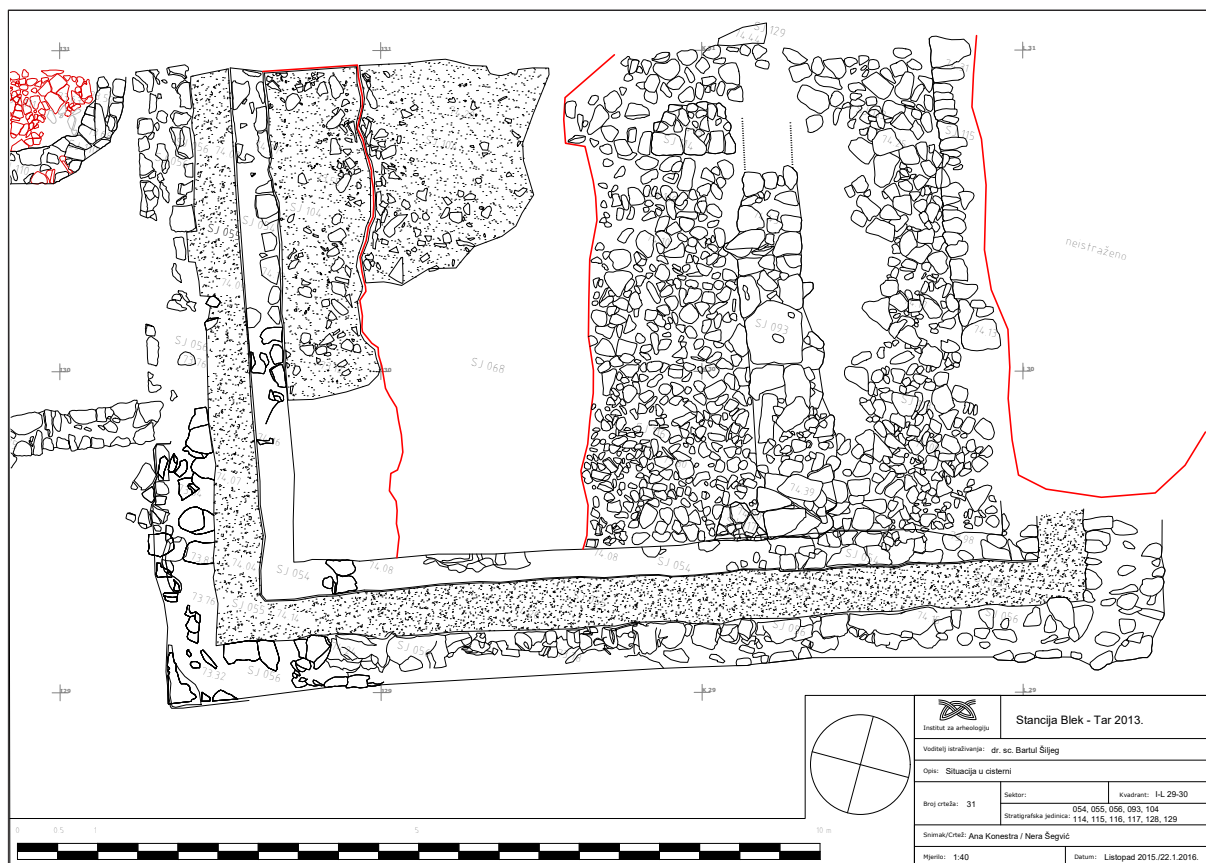
Sl. 4 Odnos peći (SJ 110/111) i okolnih struktura SJ 056, 058, 059, 081, 130 (snimila: A. Konestra).

Fig. 4 Oven (SU 110/111) in relation to the surrounding structures SU 056, 058, 059, 081, 130 (photo: A. Konestra).

Kvadranti I 29/30 – L 29/30: cisterna i naknadne pregradnje

Na prostoru cisterne nastavilo se s uklanjanjem zapune SJ 068, koja je zahvatila gotovo cijelu površinu cisterne, a ustanovljena je još 2012. g. te detaljnije definirana 2013. g. (Šiljeg et al. 2013: 133, 2014: 150–152). Ispod navedenog sloja definirala se nešto kompleksnija arhitektonska situacija: zapadno od ranije identificiranog zida SJ 093 ustanovljen je sloj većeg nabacanog kamena (SJ 113) koji se nalazi ispod urušenja SJ 103. Oba sloja vjerojatno su urušenja SJ 093. Ispod SJ 113, na krajnjem zapadnom djelu cisterne uočena je još jedna zidna struktura – SJ 115 (sl. 5). Za sada je ustanovljeno tek zapadno lice i dio ispune SJ 115, koji se vjerojatno s istočne strane naslanja na zid cisterne, a da li ga jednim dijelom i koristi, moći će se definirati nakon čišćenja šute koja ga prekriva. Zid je građen od neobrađenih ili tek priklesanih kamenih blokova, a gornji sačuvani red od tanjeg pločastog kamena položenog dijagonalno. Slična je tehnika gradnje uočena i unutar sjevernog zida Prostorije 1 (US 8, 10, 12 prema Cuscito, Riavez 2008: Ril. 2) koji je na temelju gljivastoga otvora koji se u njemu nalazi datiran u kasnoantičko razdoblje (Cuscito, Riavez 2008: 730). Unutar ovoga prostora na više su mjesta definirani možebitni slojevi popločenja (SJ 128, SJ 114, SJ 117), čije je odnose potrebno detaljnije definirati daljnjim radovima.

Na prostoru cisterne bilo je moguće jasnije definirati i njezin sjeverni zid, SJ 058, u njegovom istočnom prostiranju. Ovdje je ustanovljen proboj (SJ 129) koji se nalazi na istoj visini kao struktura SJ 099 koja je interpretirana kao početak jednog od lučnih svodova cisterne. Ukoliko prihvatimo tu interpretaciju i SJ 129 upućivao bi na mjesto spoja perimetralnoga zida i početka drugog lučnog svoda, upućujući na tipologiju svodenja cisterne, odnosno rekonstrukciju tri lučna svoda. Osim toga, na južnom licu zida ustanovljeni su tragovi tankog sloja žučkaste žbuke koji su nastavak SJ 100. Ovim je nalazima dokazano da je i sjeverni zid cisterne sačuvan do gotovo iste visine kao i onaj južni, no vjerojatno samo s južnim plaštem, jer se unutar sjevernoga zidnog plašta SJ 058, pri dnu, uočava jasna razlika u tehnici gradnje kao i rez koji označava vrh sačuvanog zida cisterne i

Sl. 5 Završna tlocrtna situacija u kvadrantima I-L 29–30 (crtež: N. Šegvić).

Fig. 5 Final layout in quadrants I-L 29–30 (drawn by: N. Šegvić).

novog dijela koji je na njega prizidan. Ovu su situaciju označili i G. Cuscito i P. Riavez (rani sloj nazivaju US 1), no tada nije bilo moguće znati da se radi o zidu cisterne, a ne neke druge starije strukture (Cuscito, Riavez 2008: 730, 734, Ril. 4).

Zaključak: nova saznanja o fazama života na lokalitetu

Na tragu istraživanja iz 2013. g. potvrđuje se slika Prostorije 8: slojevi urušenja i paljevine zasigurno su zahvatili prostor istočno od SJ 072 pa sve do zida cisterne SJ 054–56, koji je u jednoj od faza (antičkoj? kasnoantičkoj?) bio jedinstven. Faza koja prethodi paljevinskim slojevima i ispuni od žbuke odnosi se na urušenje zidnih i krovnih struktura (možda zidova SJ 130, SJ 131, SJ 075 i SJ 078), na koje je nasjela peč i očigledno prostor za pripremu/konzumaciju hrane. Obje faze, uključujući i paljevinske slojeve, možemo datirati u kasnu antiku, a po svemu sudeći tada je i cisterna izgubila svoju prvotnu funkciju. S naglaskom da je materijal iz urušenja za sada moguće smjestiti u 4. st. (sl. 6). Defunkcionalizaciju cisterne već u kasnoj antici mogla bi potvrditi i datacija zida SJ 115, ukoliko prihvatimo analogiju

sa sjevernim zidom Prostorije 1 te njegovu kasnoantičku dataciju. Ostale pregradnje unutar cisterne zasad nije moguće datirati (osim odrediti im antičko/kasnoantičku fazu kao *terminus post quem*) jer s ovog prostora potječe vrlo malo pokretnih nalaza te su oni mahom nedijagnostički.

Ostale aktivnosti

Kraj istraživanja 2015. g. obilježile su dodatne aktivnosti dokumentacije i prezentacije lokaliteta široj javnosti. Preciznije, lokalitet je snimljen dronom ciljano za znanstvene, ali i za potrebe prezentacije lokaliteta, dok je u Zajednici Talijana u Taru održano predavanje s ciljem popularizacije arheologije predstavljanjem nalaza i saznanja koja su dobivena kroz kampanje terenskih istraživanja od 2008. g. do 2015. g. Povijesni uvod pripremio je G. Benčić, kustos Zavičajnog muzeja Poreštine, A. Konestra iznijela rezultate arheoloških istraživanja, dok se, kao primjer dobre suradnje, u predavanje uključio i vlasnik zemljišta na kojem se smješta lokalitet, g. S. Daris. Predavanje je bilo i medijski popraćeno.

Sl. 6 Izbor nalaza i uzoraka iz 2015. g.: istočnomediterranska amfora, rubovi tanjura afričke sigilate D, kosti i školjke (snimila: B. Kriletić).
Fig. 6 Selection of finds and samples from 2015: Eastern Mediterranean amphorae, African sigilata D rims, bones and shells (photo: B. Kriletić).

Literatura

- Cuscito, G., Riavez, P. 2008, Torre di Parenzo. Risultati delle analisi architettonico/stratigrafiche, *Archaeologia adriatica*, Vol. 11, 727–737.
- Šiljeg, B., Kovačić, V., Konestra, A. 2012, Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija-Blek kod Tara 2011. g., *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. VIII, 103–106.
- Šiljeg, B., Kovačić, V., Konestra, A. 2013, Nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja lokaliteta Stancija Blek (Tar) u 2012. godini, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. IX, 131–134.
- Šiljeg, B., Kovačić, V., Šegvić, N., Kostešić, I. 2014, Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek (Tar) u 2013. godini, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. X, 148–135.

Summary

Research at the site Stancija Blek (Tar) continued in 2015 as part of systematic excavations that have been carried out since 2008 by the Poreč Heritage Museum and the Institute of Archaeology. As previously, research was carried out in the so-called Room 8, in the western part of which an oven and several destruction and burning layers were located, indicating the existence of a unitary space that during Late Antiquity, went through a series of adaptations which are visible in the stratigraphy. In fact, it is clear that the cistern was defunctionalized during a later Antique period and the area to the west of the cistern was partly used for food preparation/consumption, although craft activities have not been ruled out.

In the area of the cistern an interesting architectural layout of subsequent remodelings and the refunctionalisation of the space as a residential area (?), which also allowed the preservation of its perimeter walls, has been established. By better defining the northern wall of the cistern it can now be supposed that it was covered by triple vaults.

Thanks to the commitment of the Poreč Heritage Museum and the Italian Community in Tar, the public was introduced to the research results and the importance of Stari Tar site.